

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 26.1.2022
COM(2022) 27 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

o Evropském prohlášení o digitálních právech a zásadách pro digitální dekádu

{SWD(2022) 14 final}

„Věříme v digitální transformaci zaměřenou na člověka. Jde o to, kým jako Evropané chceme být. Abychom to lépe vyjádřili, zformulujeme soubor digitálních zásad. Například přístup k internetu pro všechny, bezpečný on-line prostor, právo osvojit si digitální dovednosti, algoritmy respektující člověka, ochranu dětí na internetu. Tyto důležité zásady doplní zákonná práva, která již nyní Evropany na internetu chrání, například ochranu osobních údajů či svobodu projevu.“

předsedkyně Komise Ursula von der Leyenová, konference „Leading the Digital Decade“, Sines, 1. června 2021

1. Úvod

Pro Evropskou komisi je klíčovou prioritou, aby středobodem digitální transformace byli občané. Digitální transformace by měla být utvářena v souladu s našimi evropskými hodnotami a právními normami.

Komise nyní navrhuje, aby pro tuto digitální transformaci zaměřenou na člověka byl stanoven soubor zásad. V navrženém **Evropském prohlášení o digitálních právech a zásadách** (dále jen „prohlášení“) budou vytyčeny společné politické záměry pro občany, podniky, orgány veřejné správy a tvůrce politik. Digitální zásady v něm obsažené budou představovat základní přístupy vycházející ze společných evropských hodnot a budou sloužit jako vodítko pro vytváření bezpečného, inkluzivního a otevřeného digitálního prostředí zaměřeného na člověka, v němž nikdo nezůstává opomenut. Cílem je zajistit, aby hodnoty Unie a práva a svobody jednotlivců zaručené právem Unie byly dodržovány a posilovány jak v off-line, tak v on-line prostředí.

Prohlášení bude mít podobu *společného slavnostního prohlášení*, které bude podepsáno Evropským parlamentem, Radou a Komisí. Toto sdělení doprovází předložený návrh tohoto společného prohlášení.

Navržené prohlášení reaguje na výzvy Evropského parlamentu k zajištění plného souladu přístupu EU k digitální transformaci se základními právy, včetně pravidel pro ochranu údajů, rovného zacházení a takových zásad, jako je technologická neutralita, neutralita sítí a inkluzivnost¹, jakož i ke zvýšení úrovně digitálních dovedností a kompetencí a podpoře rozvoje vysoce výkonného ekosystému digitálního vzdělávání². Zohledňuje rovněž výzvu Parlamentu k ochraně práv uživatelů v digitálním prostředí³, zajištění svobody sdělovacích prostředků a boji proti dezinformacím⁴.

Rada ve svém „Berlínském prohlášení o digitální společnosti a digitální správě založené na hodnotách“ z roku 2020 uvedla, že každý by měl mít možnost využít příležitosti, jež digitální transformace nabízí. Prostřednictvím Lisabonské deklarace („Lisabonská deklarace – Digitální demokracie s jasným účelem“), předložené na shromáždění k Digitální agendě v červnu 2021,

¹ 2020/2216(INI).

² 2020/2135(INI).

³ 2020/2018(INL), 2020/2019(INL), 2020/2022(INI), 2020/2012(INL), 2020/2014(INL), 2020/2015(INI), 2020/2017(INI), 2020/2216(INI), 2019/2181(INL).

⁴ 2020/2009(INI).

dále vyzvala k vytvoření modelu digitální transformace, který by posílil lidský rozměr digitálního ekosystému, jehož jádrem je jednotný digitální trh. Rada rovněž vyzvala k digitální transformaci, která bude v zájmu směřování ke klimaticky neutrální a udržitelné budoucnosti propojena s transformací ekologickou.

Od prvních oznámení této iniciativy ve sdělení o digitálním kompasu z loňského března⁵ Komise **aktivně komunikuje s občany a zainteresovanými stranami**, aby zjistila jejich názory. Tyto konzultační činnosti se podílely na utváření výsledné podoby navrženého prohlášení.

Toto sdělení zároveň nastiňuje další postup týkající se monitorování opatření a činností, jimiž má být prohlášení uváděno do praxe. Prohlášení je úzce spjato s návrhem „cesty k digitální dekadě“, který byl přijat v září 2021 a stanoví širší digitální cíle a cestu k jejich dosažení, a tento návrh doplňuje. Jak je v uvedeném návrhu stanoveno, zpráva o účinném monitorování zásad zakotvených v prohlášení bude předkládána jednou ročně, spolu s výsledky každoročního průzkumu Eurobarometr, zaměřeného na vnímání podniknutých kroků a přijatých opatření ze strany evropských občanů. Tím bude zajištěna transparentnost, budou sledovány trendy a výkonnost napříč členskými státy a formovány politické pokyny v jakýchkoli budoucích právních předpisech týkajících se oblastí, na něž se zásady zakotvené v prohlášení vztahují.

2. Odůvodnění Evropského prohlášení o digitálních právech a zásadách

Digitální technologie mění všechny aspekty našeho života a zároveň nabízejí nebývalé příležitosti. Práce, vzdělávání, společenský život, zábava, nakupování a přístup k veřejné správě, zdravotní péči či kultuře se čím dál tím častěji odehrávají s použitím digitálních prostředků. Pandemie COVID-19 zásadně změnila úlohu a vnímání digitalizace v našich společnostech a ekonomikách a zrychlila její tempo.

Nové technologické objevy v oblastech, jako je umělá inteligence, datová analytika, robotika či internet věcí, a jejich začleňování do obchodních modelů a služeb a produktů každodenní potřeby přispěly k proměně způsobu, jímž jsou hospodářství a společnost organizovány. Rychlejší tempo digitální transformace přineslo významné inovace a nabídlo nové nástroje k řešení globálních společenských problémů a ke zlepšení efektivity soukromých a veřejných služeb. Zároveň usnadnilo přístup ke vzdělávání a odborné přípravě a k informačním zdrojům a otevřelo nové prostory pro veřejnou diskusi. Široké využívání digitálních technologií posílilo naši svobodu, propojilo i ta nejdálejší místa a vytvořilo nové příležitosti pro občany, pracující a spotřebitele, pro podniky, které díky němu mohou vznikat a prosperovat, pro společnosti, která mohou vzkvétat, pro začleňování znevýhodněných skupin a pro další rozvoj naší společnosti jako celku.

⁵ „Digitální kompas 2030: Evropské pojetí digitální dekády“, COM(2021) 118 final, ze dne 9. března 2021.

Pandemie COVID-19 sice tempo této transformace zrychlila, zároveň ale v rámci celé Evropské unie prohloubila digitální propast, a to nejen mezi dobře propojenými městskými oblastmi a venkovskými a odlehlými územími, ale také mezi těmi, kdo mohou plně využívat výhod vylepšeného, přístupného, interoperabilního a bezpečného digitálního prostředí, a těmi, kdo tuto možnost nemají. Více než kdy jindy představují obtížný přístup k připojení a internetovým službám, ale také omezené příležitosti k získání digitálních dovedností a porozumění digitálním technologiím významná rizika pro soudržnost současné společnosti. Pandemie COVID-19 ukázala, jak zásadně je důležité, aby všichni aktéři, včetně **institucí, jako např. orgánů státní správy, výzkumných ústavů, zařízení pro vzdělávání a odbornou přípravu a zdravotnických zařízení, byli připraveni na digitální společnost,** zejména na zajištění inkluzivnosti a podpory pro zranitelné osoby, seniory, děti a osoby se zdravotním postižením, aby i tyto skupiny mohly výhod digitální transformace plně využívat.

Rychle se rozvíjející dostupnost nových digitálních technologií a údajů je navíc spojena také s nežádoucími riziky, která mohou mít dalekosáhlé důsledky pro občany, naše demokratické hodnoty, naši bezpečnost či základy našich společností. Tato rizika se značně zvýšila, například pokud jde o porušení ochrany soukromí a ochrany osobních údajů, šíření nedovoleného a škodlivého obsahu a nebezpečných produktů, jakož i dezinformace, kybernetickou trestnou činnost a útoky, vykořisťování a zneužívání lidských bytostí, včetně dětí, hromadné sledování, algoritmická zkreslení, která brání spravedlivému a nediskriminačnímu přístupu k informacím a demokratické diskusi, či dokonce přímou cenzuru. Tyto problémy zasahují do samé podstaty základních práv a podřývají tvrdě vybojovaný pokrok, kterého bylo na tomto poli dosaženo, a to jak v Evropské unii, tak v mezinárodním měřítku.

Lidé a podniky nemají při interakci s digitálním prostředím méně práv ani nejsou méně chráněni než v off-line prostředí. Digitální transformace není důvodem pro žádné výjimky z práv a svobod, které občané Unie mají podle práva Unie. Měla by naopak usilovat o jejich posílení. Unie je odhodlána posílit postavení všech Evropanů tak, aby mohli plně využívat příležitostí, jež digitální transformace přináší, bez ohledu na svůj věk, pohlaví, schopnosti, postavení či zeměpisnou polohu, a v posledních letech přijala ve všech těchto oblastech jak nápravná, tak preventivní opatření v podobě nezbytných předpisů a politických opatření. Avšak vzhledem k tomu, že technologická řešení ovlivňující naše životy jsou čím dál tím provázanější, všudypřítomnější a složitější, nabývá na naléhavosti potřeba zintenzivnit snahu o dosažení otevřeného, spravedlivého a rovného přístupu k digitálním nástrojům, službám, infrastrukturám a dovednostem, který může v konečném důsledku posílit naše demokracie.

Vize Unie, vysvětlená v „Digitálním kompasu 2030“, předpokládá, že Evropa roku 2030 bude již digitálně transformovaná, a to v souladu s evropskými hodnotami. Součástí této vize je posílené postavení občanů a inovativních podniků v rámci inkluzivní, prosperující a udržitelné digitální společnosti zaměřené na člověka. Cílem nedávno přijatého rozhodnutí o „cestě k digitální dekáde“ je dále upevnit naše vedoucí postavení v digitální oblasti a posílit

postavení občanů a podniků, aby se digitální transformace stala hnací silou udržitelného hospodářského růstu a sociálního blahobytu v Evropě. Toho bude dosaženo zejména rozšířením vysoce výkonného širokopásmového přístupu pro všechny občany, a to i ve venkovských a odlehlých oblastech, rozvojem digitálních dovedností a kompetencí pracovníků, umožňujícím jejich plné zapojení do digitální ekonomiky, digitalizací podniků a veřejných služeb a zefektivněním veřejných služeb a jejich snadnou využitelností ku prospěchu každého v naší společnosti. Bezpečný kybernetický prostor také zvyšuje důvěru občanů v digitální nástroje a služby. Umožňuje zachování svobody projevu a informací, včetně svobody a plurality sdělovacích prostředků. A konečně, v duchu souběžné digitální a ekologické transformace, bude digitální transformace usilovat rovněž o využití síly technologií k přijetí opatření v oblasti klimatu, ochraně biologické rozmanitosti a obnově přírody, v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu, cíli OSN v oblasti udržitelného rozvoje a Pařížskou dohodou.

S ohledem na tyto okolnosti a v reakci na výzvy Evropského parlamentu a Rady navrhuje Evropská komise vymezení souboru zásad, který bude sloužit jako vodítko pro udržitelnou digitální transformaci založenou na hodnotách a zaměřenou na člověka.

V této souvislosti předkládá navržené prohlášení digitální zásady, které by měly sloužit všem Evropanům a podporovat zejména: občany jako středobod digitální transformace, solidaritu a inkluzivnost, svobodu volby, zapojení se do digitálního veřejného prostoru, bezpečnost, ochranu a posílení postavení a udržitelnost.

Prohlášení by pak mělo sloužit také jako referenční pomůcka pro veřejné i soukromé subjekty, které budou vyvíjet a zavádět nové technologie. Mělo by být rovněž vodítkem pro tvůrce politik, kteří budou společně usilovat o vymezení evropské cesty k udržitelnému a inkluzivnímu digitálnímu světu zaměřenému na člověka a o pevné ukotvení příslušných politických intervencí EU v tomto směru. Má potenciál stát se globálním kritériem pro četné nově vyvstávající společenské a etické otázky, jež digitální transformace přináší. Stejnými zásadami se budou řídit i kroky EU vůči jejím partnerům a v rámci mezinárodních organizací.

Navržené prohlášení vychází z předchozích iniciativ členských států a Evropského parlamentu a **těží z četných příspěvků shromážděných během veřejné konzultace.** Na základě této konzultace byla řada zásad – ve srovnání s předběžným souborem předloženým k veřejné konzultaci – zpřesněna.

Veřejná konzultace o souboru evropských digitálních zásad

V období od 12. května do 6. září 2021 prováděla Komise veřejnou konzultaci, aby shromáždila názory na formulaci evropských digitálních zásad, které by podporovaly a prosazovaly hodnoty EU v digitálním prostoru.

Veřejná konzultace byla podpořena během konference „Leading the Digital Decade“, které se

konala ve dnech 1. – 2. června v rámci digitální platformy Konference o budoucnosti Evropy, jakož i na sociálních sítích. Jejím hlavním cílem bylo shromáždit názory všech zúčastněných stran, mezi něž patří členské státy, regionální a místní orgány, nevládní organizace, organizace občanské společnosti, obchodní sdružení a společnosti a další strany – a samozřejmě občané.

Tím byly zahájeny rozsáhlé konzultační aktivity, které zahrnovaly například participativní pracovní setkání, cílené rozhovory a průzkum Eurobarometr, jejichž cílem bylo shromáždit názory napříč členskými státy a různými věkovými skupinami, se zvláštním zaměřením na děti a mladé lidi a na různá sociální prostředí.

Obecně lze konstatovat, že konzultace ukázaly širokou podporu pro Evropské prohlášení o digitálních právech a zásadách, jakož i pro prvotní soubor zásad, který byl v hrubých rysech v rámci otevřené veřejné konzultace načrtnut, přičemž upozornily na větší význam některých zásad oproti ostatním a na potřebu některých dalších zásad, již zdůrazňovali někteří z respondentů. Reakce na různé konzultační činnosti formovaly výslednou podobu nyní předloženého návrhu prohlášení.

Podrobnější shrnutí konzultací je uvedeno v pracovním dokumentu útvarů Komise, který je zveřejněn současně s tímto sdělením.

3. Politická povaha prohlášení o digitálních právech a zásadách

Soubor digitálních zásad, které by měly utvářet evropskou digitální společnost, je navržen ve formě **společného slavnostního prohlášení** Evropského parlamentu, Rady a Komise. Návrh prohlášení, uvedený v příloze, by měl být projednán s Evropským parlamentem a Radou a následně podepsán všemi třemi institucemi.

Prohlášení se opírá zejména o primární právo EU, především Smlouvu o Evropské unii (SEU), Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), Listinu základních práv Evropské unie a judikaturu Soudního dvora Evropské unie, jakož i o sekundární právo EU.

Tyto zásady nemají žádný vliv na zákonná práva, která již občany v internetovém prostředí v rámci Evropské unie chrání a pro něž musí v celé Unii existovat účinné prostředky nápravy. Nejsou jimi dotčena ani zákonná omezení výkonu těchto práv s cílem uvést je do souladu s výkonem jiných práv, ani nezbytná a přiměřená omezení ve veřejném zájmu. Při provádění prostřednictvím politických iniciativ budou tyto zásady uplatňovány společně se stávajícími právy a zásadami a v souladu s celkovým veřejným zájmem.

4. Návazné kroky na úrovni EU a na globální úrovni

Schválení Evropského prohlášení o digitálních právech a zásadách

Komise navrhuje, aby Evropské prohlášení o digitálních právech a zásadách bylo slavnostně společně podepsáno všemi třemi dotčenými institucemi EU. Komise bude spolu s Evropským parlamentem a Radou napomáhat diskusi na základě dnes předloženého návrhu tohoto prohlášení.

Stávající a budoucí právní předpisy a opatření EU

S ohledem na politickou povahu prohlášení ne všechny zásady jsou přímo vymahatelné: některé jsou již stanoveny v právních předpisech, zatímco jiné mohou vyžadovat další kroky na příslušné úrovni. Prohlášení je třeba vykládat ve spojení s právními akty a nástroji EU a tyto právní akty a nástroje jím nejsou nijak dotčeny.

Komise ve skutečnosti již předložila řadu regulačních návrhů a navrhla politické iniciativy v oblastech, na něž se digitální zásady stanovené v návrhu prohlášení vztahují. Spolu s Evropským parlamentem a Radou hodlá i nadále prosazovat opatření a iniciativy, jimiž budou v případě potřeby digitální zásady utvářející digitální transformaci uváděny do praxe⁶.

Monitorování a přezkum

Zásady zakotvené v prohlášení jsou v zájmu občanů, orgánů veřejné správy, sociálních partnerů a občanské společnosti na všech úrovních. Jsou také důležité pro podniky, jak v roli uživatelů digitálních služeb, tak v roli aktivních hráčů nesoucích odpovědnost v digitálním prostoru.

Komise bude podporovat rozvoj činností zaměřených na komunikaci a zapojení ve vztahu k členským státům a všem příslušným subjektům, aby zajistila informovanost o těchto zásadách a společné odhodlání k jejich dodržování.

Má-li tato iniciativa být úspěšná, je důležité, aby byl účinně monitorován způsob uvádění digitálních zásad do praxe. Návrh rozhodnutí Komise o „cestě k digitální dekádě“ stanoví, že členské státy včas předají Komisi nezbytné informace, které jsou potřebné pro účinné sledování pokroku dosaženého v opatřeních přijatých v návaznosti na zásady zakotvené v prohlášení. V uvedeném návrhu Komise se dále stanoví, že stav opatření přijatých v návaznosti na zásady zakotvené v prohlášení bude posouzen ve výroční zprávě o „stavu digitální dekády“. Komise pak své strategické posouzení digitální transformace EU předá Radě a Parlamentu a členským státům doporučí vhodné kroky a opatření a/nebo prodiskutuje společné závazky přijaté Komisí a členskými státy.

Komise rovněž prohloubí spolupráci s členskými státy a všemi příslušnými subjekty na všech pro EU významných pravidlech, včetně těch, která jsou stanovena ve výše uvedených právních

⁶ V tomto ohledu bude veškerým opatřením vyžadujícím finanční příspěvek z rozpočtu EU vycházeno vstříc v rámci finančních prostředků příslušných výdajových programů schválených na období 2021–2027 a v rámci schválených personálních zdrojů.

předpisech, a v příslušných případech se zaměří na jejich provádění a uplatňování a na sdílení osvědčených postupů. Užší a pravidelnější dialog s členskými státy může napomoci včasnému přijetí a (případnému) provedení právních nástrojů EU ve vnitrostátním právu, jakož i zlepšit kvalitu jejich provádění, díky čemuž později nebude nutné uchýlovat se k řízení pro porušení právních předpisů.

Komise navíc provede každý rok průzkum Eurobarometr, zaměřený na monitorování návazných opatření v členských státech. Eurobarometr bude shromažďovat kvalitativní údaje založené na tom, jak občané vnímají uplatňování digitálních zásad v praxi v jednotlivých členských státech.

Komise vyhodnotí, zda bude časem potřeba některou ze zásad přezkoumat s ohledem na technologický vývoj, a v případě potřeby předloží příslušný návrh Evropskému parlamentu a Radě.

Prosazování Evropského prohlášení o digitálních právech a zásadách v celosvětovém měřítku

EU vždy byla na předním místě při prosazování základních práv v celosvětovém měřítku, například na půdě Organizace spojených národů. Má veškeré předpoklady pro to, aby si tuto úlohu zachovala a byla v digitálním věku odpovědným celosvětovým lídrem v oblasti přístupu založeného na hodnotách a zaměřeného na člověka. Prohlášení bude návodným nástrojem také pro diplomatické působení EU a bude formovat naše partnerství a diskuse s našimi zahraničními partnery.

5. Závěr a další postup

Prostřednictvím tohoto prohlášení o digitálních právech a zásadách předkládá Komise jak referenční rámec pro občany, tak příručku pro podniky a tvůrce politik, jejichž cílem je postavit do středobodu digitální transformace občany.

Členské státy, zejména jejich orgány veřejné správy, všechny zainteresované strany, občanská společnost na všech úrovních a instituce EU nesou společnou odpovědnost za práci na digitální transformaci zaměřené na člověka.

Komise bude i nadále velice úzce spolupracovat s Evropským parlamentem a Radou, aby umožnila podepsání tohoto prohlášení co nejdříve v roce 2022.